

ŠKOLNÍ NÁMĚSTÍ | ŠKOLNÍ SQUARE

MĚSTO HRANICE

Gotický kostel Na dnešním Školním náměstí do 18. století stával hranický farní kostel, což naznačuje, že v této oblasti se nacházelo nejstarší centrum města. Kamenný kostel zasvěcený sv. Janu Křtiteli byl vystavěn zřejmě koncem 13. století. Jednalo se o gotickou jednodílnou stavbu s plochým stropem a jednou čtyřhrannou věží s kopulí [2]. Celková délka kostela byla 37 m, šířka chrámové lodi 16 m, tedy zhruba stejně jako má dnešní farní kostel na Masarykově náměstí. Stavba byla orientována východním směrem, východní hrana budovy se nacházela asi 11 m od rohu dnešní budovy římskokatolické fary, hlavní vchod byl na západní straně v blízkosti hradeb (dnes zde stojí škola) [1]. V roce 1645 byl kostel při obléhání Hranic švédským vojskem vypálen, poté obnoven, ale v polovině 18. století byl již v natolik špatném stavu, že bylo rozhodnuto nahradit jej novým kostelem na hlavním náměstí. Jeho výstavba probíhala v letech 1754–1764, zřejmě roku 1766 byl starý kostel zbořen.

Prokletý správce Se starým kostelem je spjata pověst o vrchnostenském správci, který byl za nelidské chování k poddaným potrestán posmrtným strašením. – „Když zemřel, pochovali ho do krypty pod kostelem. Ale od té doby noc co noc byl v kostele nepokoj. Varhany samy od sebe hrály, světla hořela, zvonky cinkaly a o půlnoci vrchní s planoucíma očima vyskočil z krypty a svléknuv si kůži, začal s třemi ďábly hrát v karty. Po hře se zvedl a s chechtotem běhal po římsách a teprve až kohout zakokřhal, oblékl zase svou kůži a ulehl do hrobky.“ Klid zajistilo až odstranění mrtvého těla z kostela.

Hřbitov, škola a špitál Až do 18. století byli lidé pochováni přímo v kostele a na hřbitově, který se kolem kostela nacházel. S kostelem byl zrušen i hřbitov, na budově školy se však ještě v polovině 19. století nacházel náhrobní kámen z roku 1745. V blízkosti kostela stály dvě budovy, které s náboženstvím úzce souvisely – farní škola a chudobinec (špitál). Budova špitálu byla zbořena na konci 19. století [6]. Na

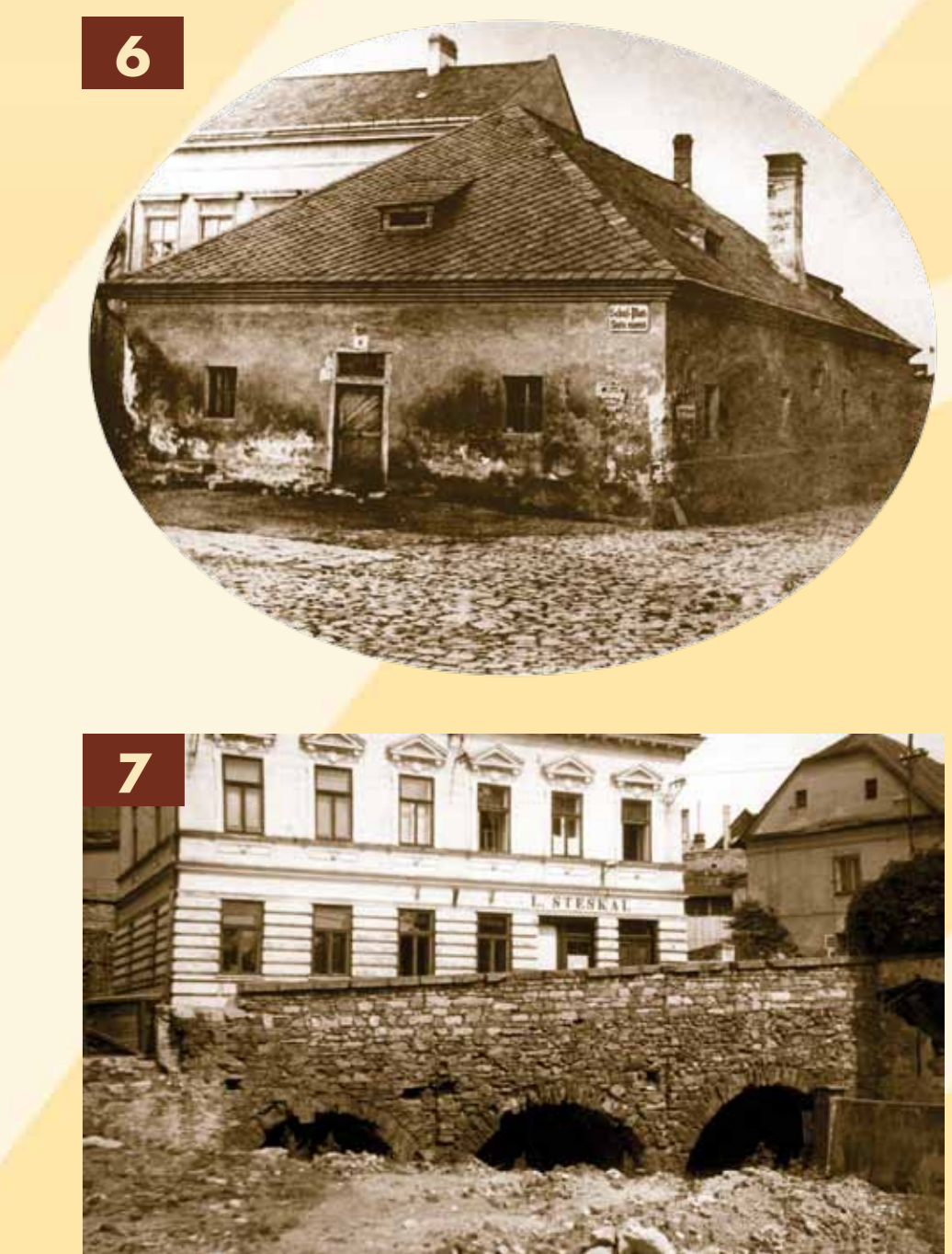
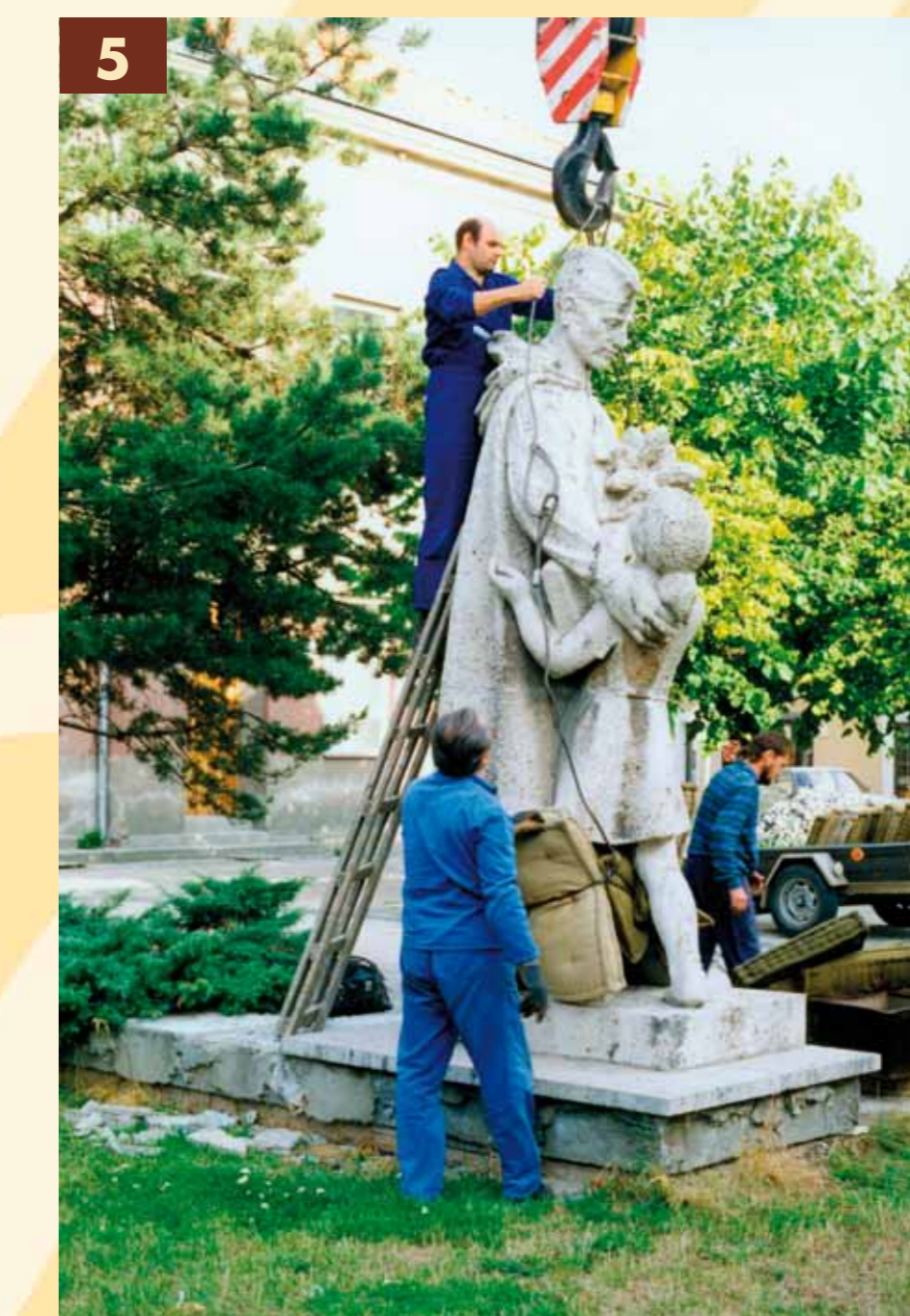
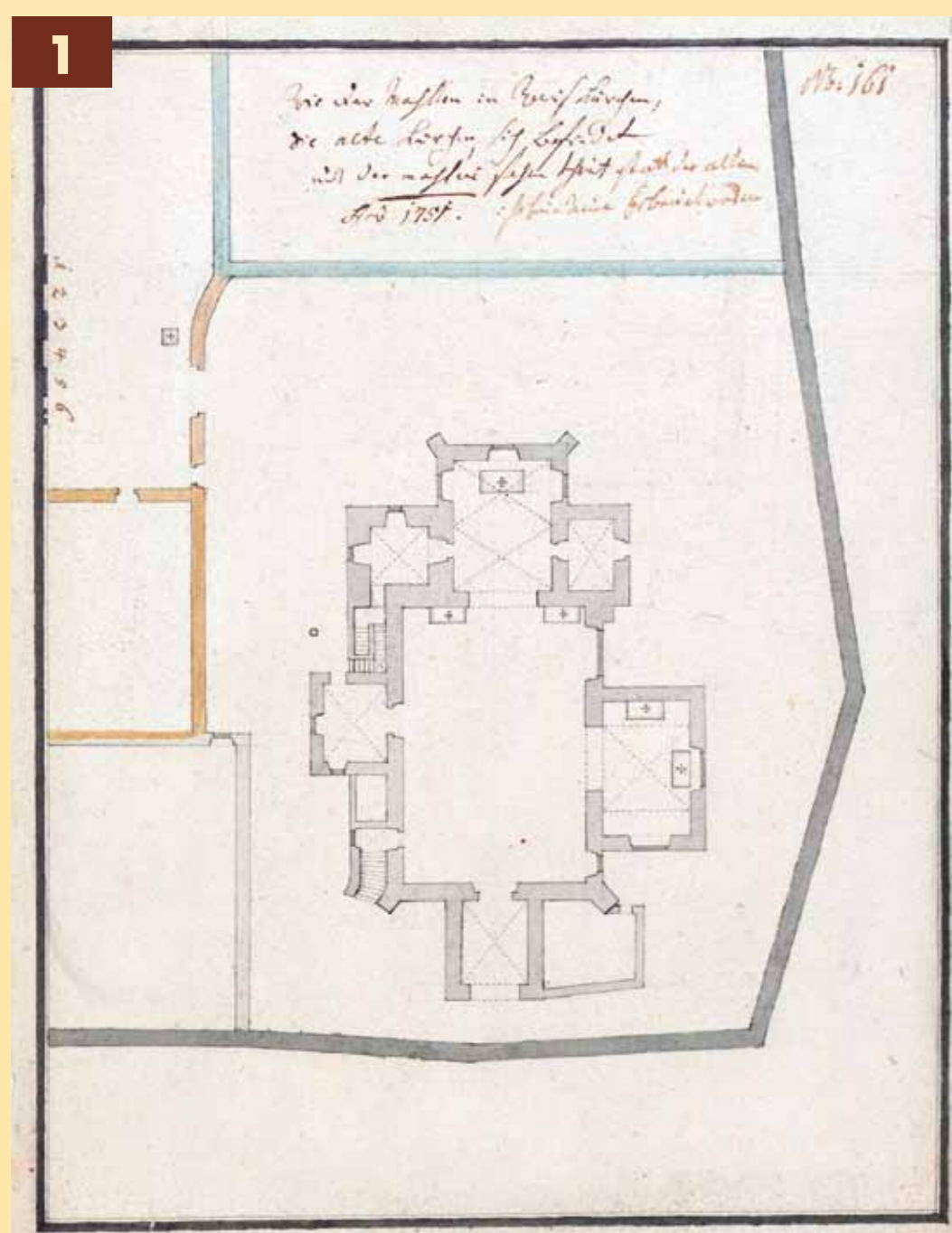
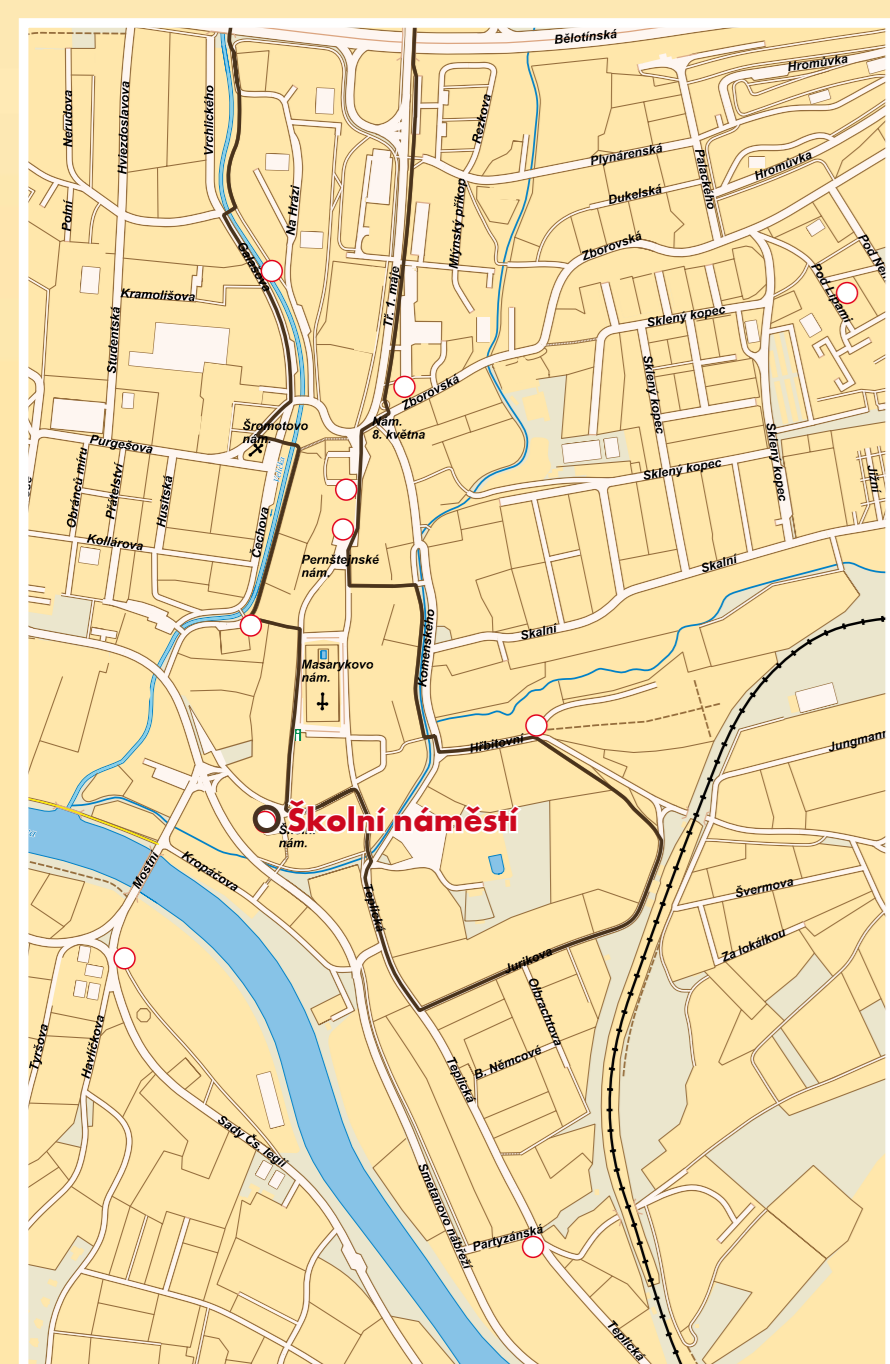
místě kostela vyrostla roku 1789 nová budova školy, později rozšiřovaná a přestavovaná až do současné podoby. Městská základní škola tu fungovala do roku 1982, poté v budově působila škola pro děti sovětských vojáků, sloužících u raketových jednotek dislokovaných v Hranicích. Dnes tu sídlí Základní umělecká škola Hranice, založená roku 1924. Školní náměstí bylo nově rekonstruováno v roce 2008.

Pomníky Prostranství před školou bylo v 19. století upraveno jako parčík s kašnou, kolem níž byly vysázeny akáty. Roku 1898 nahradila kašnu socha císaře Františka Josefa I. [3]. Po vyhlášení Československé republiky byla v roce 1918 socha odstraněna (dnes stojí v areálu Staré střelnice). Roku 1938 mělo být místo osazeno sochou T. G. Masaryka, za okupace však byla ukrytá socha zničena. Po válce získalo město darem ze Sovětského svazu Masarykovu sochu, která stávala původně v československém Užhorodu – v Hranicích byla odhalena roku 1948, odstraněna byla roku 1963. V době Pražského

jara byla Masarykova socha znovu umístěna na prázdný podstavec, odkud pak nenávratně zmizela roku 1974 [4]. O deset let později se místo dočkalo nového sochařského prvku – sousoší Vítání Rudé armády, jež bylo roku 1994 přesunuto na Tř. Československé armády [5].

Skrytá památka Zhruba v místech dnešního domu čp. 34 pod Penzionem Růžek stávala do konce 18. století Dolní neboli Motošinská či Drahotušská městská brána, k níž se přijíždělo po kamenném mostě. Most zde existuje dodnes, je však překryt vozovkou [7]. Z parkoviště pod městskými hradbami však ještě můžeme zahlédnout několik jeho oblouků.

Text / Text: Jiří J. K. Nebeský
Foto / Photo: Josef Christel [5]
Sbírka / Collection: Městské muzeum a galerie v Hranicích [5] [6] [7],
Moravská galerie v Brně [1], Oli V. Helcl [4], Milan Králík [3]
Dřevořez / Woodcarving: Jan Willenberger [2]
Grafika / Graphics: Jan Machovský, info@machovsky.cz, www.machovsky.cz

Gothic church A Hranice parish church stood on the present Školní (School) Square until the 18th century, which indicates that this area used to be the oldest center of the town. The stone church consecrated to St. John the Baptist was probably built towards the end of the 13th century. It was a Gothic single-nave construction with a flat ceiling and one square tower with a dome [2]. The church was 37 m long and the width of the nave was 16 m, which is about the same as the present parish church on Masaryk Square. The building faced east, the eastern edge of the church was about 11 m from the corner of today's Roman Catholic vicarage. The main entrance was on the west side near the town walls (today, there is a school) [1]. In 1645 the Swedish army burnt down the church during the siege of Hranice, later it was restored but in the mid-18th century it was in such a bad condition that a decision was made to replace it with a new church on the main square. The new church was built from 1754 until 1764, and in about 1766 the old church was demolished.

Cursed administrator The old church is connected with a legend about a domain administrator who haunted it, he was punished after his death for his cruel behavior towards the subjects. – “Upon his death he was buried in the crypt beneath the church. But since then, every night the church grew restless. The organ would play on its own, lights were on, bells chimed, and at midnight the administrator would jump out of the crypt with burning eyes, take off his skin, and start playing cards with three devils. After the game he would get up and run along the ledges and howl with laughter until the rooster crowed. Then he put on his skin again and lay down into his grave.” Peace was ensured only after the body of the deceased had been removed from the church.

Cemetery, school, and infirmary Until the 18th century, people were buried in the church and the cemetery around. Along with the church also the cemetery was closed; however, even as late as the mid-19th century there was an epitaph from 1745 on the school building. Near the church stood two buildings closely related to faith – the parish church and a poorhouse (in-

firmary). The building of the infirmary was demolished at the end of the 19th century [6]. Where the church used to stand, in 1789, witnessed a new school, later extended and rebuilt into its present state. The town elementary school was here until 1982, afterwards the building served as a school for the children of soldiers serving at the missile units deployed in Hranice. Today it houses the Elementary School of Art Hranice, founded in 1924. The Školní Square was newly remodeled in 2008.

Monuments In the 19th century the area in front of the school featured a park with a fountain surrounded with acacia. In 1898 the fountain was replaced by a statue of Emperor Franz Josef I [3]. After the declaration of the Czechoslovak Republic in 1918 the statue was removed (today it stands on the Old Shooting Range premises). In 1938 a statue of T. G. Masaryk was to be placed here but during the Nazi occupation the hidden statue was destroyed. After the war, the Soviet Union gave the town a statue of Masaryk that had originally stood in the Czechoslovak town of Užhorod – it was unveiled in Hranice in 1948 and remo-

ved in 1963. During the Prague Spring, the Masaryk statue was again placed on the empty pedestal from where it disappeared in 1974, never to return again [4]. Ten years later, the place was given a new element – a sculpture of Welcoming the Red Army, which was in 1994 transferred to Třída Československé armády Avenue [5].

Hidden monument Approximately on the place of today's house No. 34, beneath the Růžek Guesthouse, stood until the end of the 18th century the Lower, or Motošinská, or Drahotušská town gate, accessible via a stone bridge. The bridge is still there even today but is covered with a road [7]. However, it is still possible to see some of its arches from the parking lot under the town walls.

ZA KRÁSAMI MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY HRANICE

